

У сучасній науковій літературі також звертається увага на прогалини правового порядку застосування взяття під варту відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства. Так, на переконання І.О. Завертайло, «наявна в КПК України норма ч. 3 ст. 315 є недосконалою та суперечливою, що дає суду підстави діяти всупереч загальним засадам кримінального провадження, зокрема таким як забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, невтручання у приватне життя тощо, або ж залишати поза увагою вирішення питання щодо продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» [21, с. 81]. І. Ігнатюк та О. Комарницька вказують на те, що положення ч. 1 ст. 331 КПК України недостатньо зрозуміле. Так, процесуалісти зазначають, що «позиція, наведена у КПК України 2012 р., потребує уточнення відповідно до тлумачення ЄСПЛ пункту 1 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, наданого під час розгляду заяв щодо допущених органами досудового розслідування та судами порушень прав особи, закріплених вказаною нормою» [22, с. 52–53].

Недосконалості КПК України в частині можливості оскарження розміру застави, визначеного в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, а також у частині продовження строків тримання під вартою та стосовно інших питань, висвітлюють у своїй роботі

С.Л. Шаренко та О.Г. Шило [23]. При цьому доволі вагомим із позиції розуміння принципу правової визначеності є зроблений науковцями висновок про те, що «було би правильним визначити конкретний строк тримання особи під вартою не тільки в період досудового розслідування та судового розгляду в суді першої інстанції, а й у період розгляду справи апеляційним судом, адже, як випливає із нормативного змісту принципу правової визначеності, особа, яка тримається під вартою, має бути повідомленою про точний строк застосування цього запобіжного заходу» [23, с. 56].

Вищенаведене не дає вичерпного переліку проблем правозастосовного та нормативного характеру, що досліджуються процесуалістами з моменту прийняття нового КПК України, проте демонструє недосконалість правового порядку застосування тримання під вартою відповідно до чинного КПК України та потребу в науково обґрунтованих пропозиціях, спрямованих на вдосконалення як чинного законодавства, так і практики його застосування. Отже, в умовах інтеграції України до Європейського Союзу виникає необхідність у комплексному науковому дослідженні застосування тримання під вартою як запобіжного заходу в контексті забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність через призму міжнародних стандартів.

УДК 343.1(477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

RULE OF LAW OF THE BEGINNING OF THE PRE-TRIAL INVESTIGATION OF OBTAINING ILLEGAL BENEFIT ON THE MATERIALS OF OPERATIVE-SEARCH ACTIVITY OF OPERATIVE SUBDIVISIONS OF THE NATIONAL POLICE

Кони́к М.Ю.,

здобувач кафедри правосуддя

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Визначено проблеми забезпечення законності, що мають місце на початку досудового розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою, що розпочате за матеріалами оперативних підрозділів Національної поліції. Запропоновано шляхи вирішення цих проблем. Внесено пропозиції щодо вдосконалення оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: початок досудового розслідування, оперативні підрозділи, Національна поліція, оперативно-розшукова діяльність, прокурорський нагляд.

Определены проблемы обеспечения законности, имеющие место в начале досудебного расследования получения неправомырной выгоды должностным лицом, начатого по материалам оперативных подразделений Национальной полиции. Предложены пути решения этих проблем. Сформулированы предложения по совершенствованию оперативно-розыскного и уголовного процессуального законодательства.

Ключевые слова: начало досудебного расследования, оперативные подразделения, Национальная полиция, оперативно-розыскная деятельность, прокурорский надзор.

The problems of rule of law, which take place at the beginning of the pre-trial investigation of obtaining illegal benefit by an official person, that is begun by the materials of operative subdivisions of the National Police are determined. The ways of solving these problems are proposed. The propositions concerning the improving of the operative-search and criminal procedure law are given.

Key words: beginning of the pre-trial investigation, operative subdivisions, National Police, operative-search activities, office of the public prosecutor.

Постановка проблеми. Сьогодні політиками, юристами та вченими багато уваги приділяється різним аспектам боротьби з корупцією, що є цілком виправданим. Адже нині корупція становить реальну загрозу національній безпеці, що підтверджується результатами численних наукових досліджень. У публічних виступах, наукових працях, матеріалах конференцій цілком слушно наголошується, що ефективно протидіяти корупції неможливо

лише репресивними методами, посилюючи кримінальну та адміністративну відповідальність, розвиваючи (інтенсивно та екстенсивно) роботу з виявлення та розслідування корупційних злочинів; також наголошується на великому значенні загальносоціальних заходів протидії корупції, реформування системи державного управління із запровадженням антикорупційних механізмів формування кадрового апарату органів виконавчої влади та міс-

цевого самоврядування. Безумовно, все це є пріоритетними напрямками антикорупційної політики держави. Проте це жодним чином не зменшує значення у боротьбі з корупцією роботи органів, як проводять оперативно-розшукову діяльність (ОРД) та здійснюють досудове розслідування. Їхня ефективна робота має значення для боротьби з корупцією не лише в межах виконання завдань ОРД та кримінального процесу, а й для дієвості соціального антикорупційного впливу. І навпаки, недоліки у їхній роботі сприяють розвитку правового нігілізму населення, стимулюють хабарників до подальшої злочинної діяльності. На жаль, сьогодні є чимало загальновідомих показових прикладів неефективної роботи цих органів у галузі протидії корупції. Гучні затримання корупціонерів найвищого рангу здебільшого нічим не закінчуються – довести їхню вину виявляється неможливим. Причини цього мають не лише політичний, а й суто юридичний характер. Недосконалість правового регулювання ОРД та кримінального процесу дає можливість стороні захисту на цілком обгрунтованих підставах вимагати від суду визнання зібраних стороною обвинувачення доказів неприпустимими.

Практика виявлення та розслідування корупційних злочинів підрозділами Національної поліції свідчить, що проблемні питання правового регулювання мають місце на всіх стадіях ОРД та кримінального процесу. З цими проблемами пов'язані численні порушення законності працівниками оперативних підрозділів та слідчими, які намагаються «викрутитися» зі скрутних ситуацій, зумовлених правовими колізіями та прогалинами у законодавстві. До цього додаються і порушення законності, які мають суто суб'єктивний характер та зумовлені халатністю, безвідповідальністю окремих правоохоронців, зловживанням службовим становищем.

Стан дослідження. Наукову розробку актуальних питань початку досудового розслідування за КПК України 2012 р. проводили Ю.П. Алєнін, О.В. Баганець, В.Д. Берназ, В.В. Вапнярчук, В.І. Галаган, Є.Д. Лук'янчиков, М.А. Погорецький, О.Ю. Татаров, В.І. Фаринник, Л.Д. Удалова [1–10] та інші вчені.

Водночас питання забезпечення законності початку досудового розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою за матеріалами оперативних підрозділів Національної поліції сьогодні залишаються дискусійними та потребують додаткових досліджень.

Мета статті – визначити проблеми забезпечення законності початку досудового розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою за матеріалами оперативних підрозділів Національної поліції України та віднайти шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. М.А. Погорецький, ґрунтуючись на аналізі норм ч. 1 ст. 214 КПК України, слушно зауважує, що матеріали ОРД для початку досудового розслідування можуть бути реалізовані лише через такий привід, як самостійне виявлення уповноваженою особою (слідчим або прокурором) із будь-яких джерел (матеріалів ОРД) обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення. При цьому такі матеріали можуть бути підставою для початку досудового розслідування лише у разі наявності у них відомостей про обставини, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення (ч. 1 ст. 214 КПК України). Зазначені матеріали повинні бути легалізовані оперативним підрозділом та передані у встановленому порядку слідчому чи прокурору [7].

Виявлення оперативними підрозділами Національної поліції ознак вчинення злочину, передбаченого ст. 368 КПК України, може мати місце як під час провадження в оперативно-розшуковій справі (ОРС), так і під час заходів оперативного пошуку – до ОРС.

Практика прокурорського нагляду за діяльністю підрозділів захисту економіки кримінальної поліції засвідчує, що у разі, коли ці підрозділи намагаються уникнути

виконання обов'язків, покладених на них Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди, та викриття причин і умов, які сприяють їх вчиненню, здійснення профілактики правопорушень, вони взагалі не проводять заходів оперативного пошуку з виявлення кримінальних правопорушень цієї категорії; проводять ці заходи суто формально (оформлюючи документи за результатами заходів, які фактично не проводилися); за результатами проведення заходів оперативного пошуку надають прокуророві та органу досудового розслідування інформацію, яка потребує додаткової перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів (ОРЗ) та засобів в межах ОРС.

Отже, прокурор повинен мати змогу проводити перевірку матеріалів оперативного пошуку та можливість за їх результатами видавати відповідні акти прокурорського реагування.

Порушення чинного законодавства часто мають місце, коли, одержавши в процесі оперативного пошуку інформацію, цілком достатню для початку кримінального провадження, оперативні підрозділи не повідомляють про це прокурора та відповідний орган досудового розслідування, а заводять ОРС, в межах якого самостійно документують злочин діяння посадової особи з одержання неправомірної вигоди.

Прокурори досить часто належним чином не реагують на заведення таких ОРС і навіть погоджують клопотання про проведення в їхніх межах ОРЗ, що є втручанням у приватне спілкування та (або) істотно обмежує права людини. В ОРС щодо викриття одержання неправомірної вигоди службовою особою це здебільшого візуальне спостереження за особою, річчю або місцем, аудіо- і відеоконтроль місця та особи. Поведене нами дослідження засвідчило, що це може пояснюватися різними факторами – необережним (байдужим, халатним) ставленням прокурора до виконання обов'язків із нагляду за органами, що здійснюють ОРД; суб'єктивним переконанням, що документування одержання неправомірної вигоди службовою особою в межах ОРД тим оперативним підрозділом, яким було виявлено ознаки злочину, буде ефективнішим, ніж проведення досудового розслідування.

Останній підхід є виправданим із певних практичних міркувань: відповідними оперативними підрозділами МВС та СБ України накопичено чималий досвід із проведення операцій з викриття хабарників, вони володіють потрібними силами та засобами. Крім того, внесення відомостей до ЄРДР є додатковим фактором ризику витоку відомостей про негласні заходи, що заплановані. Проте практика розгляду судами справ про одержання неправомірної вигоди службовою особою, де документування вчинення злочину проводилося в межах ОРД, а досудове розслідування розпочиналося лише з моменту затримання хабарника уповноваженою особою в порядку ст. 208 КПК України, свідчить, що одержані документи (протоколи ОРЗ та додатки до них) не можуть бути використані як докази в порядку, передбаченому п. 4 ч. 2 ст. 99 КПК України, у зв'язку з невідповідністю вимогам допустимості доказів. Одним з аргументів визнання зібраних матеріалів такими, що не можуть бути використані у кримінальному провадженні як докази, досить часто є відсутність у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» прямої вказівки на можливість проведення суб'єктами ОРД контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту.

Більше того, після затримання хабарника з предметом злочину оперативними працівниками Національної поліції для проведення слідчим, прокурором дій, які потрібні для одержання доказів (обшук та освідування особи, огляд приміщення з метою виявлення та вилучення

предмета злочину та слідів на ньому та на тілі й одязі затриманого спеціальних хімічних речовин [11]), необхідно дотриматися низки формальних процесуальних вимог, що буває вкрай складно. Зокрема, це негайне внесення відомостей до ЄРДР для формального початку досудового розслідування, винесення прокурором постанови про освідчування, одержання ухвали суду на проведення обшуку у конкретному приміщенні (особливо якщо приміщення, де відбулося одержання неправомірної вигоди, було визначено хабарником в останній момент). З огляду на викладене прокурори дають вказівки про повідомлення відповідного органу досудового розслідування про виявлення ознак злочину, передбаченого ст. 368 КК України, та дають можливість оперативному підрозділу завершити проведення ОРЗ (відповідно до передостаннього абзацу Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»). У такій ситуації орган досудового розслідування відповідно до положень ст. 214 КПК України має негайно внести одержані відомості до ЄРДР та розпочати досудове розслідування.

Таким чином, виникає ситуація одночасного проведення досудового розслідування та ОРЗ, спрямованих на викриття одержувача неправомірної вигоди. Враховуючи процесуальну самостійність слідчого, він може проводити окремі слідчі (розшукові) дії без погодження з прокурором та без урахування факту, змісту та характеру заходів, що в цей час проводяться оперативним підрозділом. Зокрема, ним може бути прийняте рішення про проведення допиту особи, у діях якої вбачаються ознаки злочину, передбаченого ст. 368 КК України, можливих свідків та інших осіб [12], що зробить безглуздим подальше проведення контролю за вчиненням злочину. Отже, особливого значення набувають координаційні повноваження прокурора. Як процесуальний керівник досудового розслідування він має вжити заходів, аби рішення слідчого не заважали завершенню проведення комплексу ОРЗ та аби після їх завершення сили та засоби відповідного оперативного підрозділу було залучено до проведення досудового розслідування у формі виконання доручень на проведення контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту та супутніх негласних слідчих (розшукових) дій.

У практичній діяльності Національної поліції мають місце ситуації, коли підрозділи захисту економіки в межах ОРД самостійно по декілька разів проводять операції з документування одержання неправомірної вигоди службовою особою (без її затримання, освідчування та обшуку) і лише після цього надають відповідні матеріали до органу досудового розслідування. Такі дії зазвичай аргументують необхідністю отримання надійної доказової бази. Проте саме це є додатковим аргументом сторони захисту, аби не визнавати зібрані матеріали доказами. Адже вже після проведення першої операції (якщо було задокументовано дані про злочинну діяльність) оперативний підрозділ зобов'язаний відправити зібрані матеріали до органу досудового розслідування. Якщо цього не відбулося – усі подальші дії оперативного підрозділу з документування фактів одержання неправомірної вигоди службовою особою є незаконними. Якщо ж під час першої операції не одержано достовірних даних про злочинну діяльність, то решту можна кваліфікувати за ст. 370 КК України як провакцію підкупу.

З огляду на викладене найбільш надійним у плані гарантування дотримання процесуальної форми, забезпечення дотримання законності та одержання допустимих доказів у кримінальному провадженні є початок досудового розслідування злочинів, передбачених ст. 368 КК України, до проведення операції з викриття одержувача неправомірної вигоди, воно має розпочинатися за результатами інших ОРЗ. При цьому оперативні підрозділи, що проводили такі заходи, в обов'язковому порядку мають бути залучені до проведення негласних слідчих (розшукових)

дій. У такій ситуації прокурор, використовуючи свої організаційні повноваження, повинен забезпечити, аби за необхідності конкретні ОРЗ (візуальне спостереження, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, відеоконтроль особи тощо) тривали на законних підставах до того часу, коли з дотриманням усіх підстав оперативні підрозділи могли б їх продовжити вже у формі негласних (розшукових) дій за дорученням слідчого, прокурора. Паралельно з цими заходами має бути організовано і спеціальний слідчий експеримент із викриття хабарника (із залученням тих підрозділів, які вже проводять заходи).

За таких умов у ідеальному варіанті прокурор має бути особисто присутнім під час переходу від негласної фази спеціального слідчого експерименту до відкритої. У такому разі він безпосередньо на місці подій може винести постанову про освідчування особи, що дає можливість зробити змиви з долонь підозрюваного, які будуть використовуватися як докази одержання ним неправомірної вигоди. Якщо ж фізичну присутність прокурора забезпечити немає можливості, то постанову необхідно одержати заздалегідь. Але найкращим варіантом вирішення проблеми неможливості провести процедуру освідчування без постанови прокурора було би використання системи захищеного електронного документообігу кримінального провадження, на необхідності запровадження якої вже неодноразово наголошували науковці [13]. Запровадження такої системи було б і вирішенням проблеми одержання ухвали слідчого про проведення обшуку у приміщенні, де відбувалася передача неправомірної вигоди (якщо таке приміщення було визначено хабарником в останній момент).

Така система стала би досить корисною тоді, коли закрита фаза операції з викриття одержувача неправомірної вигоди та його затримання проводиться оперативним підрозділом в межах ОРД, а слідчі (розшукові) дії – відповідним органом досудового розслідування. У такому разі досудове розслідування розпочинається, коли слідчий на місці затримання хабарника з предметом неправомірної вигоди, використовуючи мобільні пристрої, вносить відомості до ЄРДР та одержує відповідні постанови прокурора та ухвали слідчого судді.

З метою забезпечення законності початку досудового розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою за матеріалами оперативних підрозділів національної поліції доцільно: а) регламентувати пошукову діяльність оперативних підрозділів на рівні Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», запровадивши можливість проведення конкретних заходів без заведення ОРС – з проведенням документування в межах справ оперативного пошуку; б) унормувати у цьому ж законі право прокурора на ознайомлення з матеріалами зазначених справ, а відповідно – і надання вказівок щодо їх використання органам досудового розслідування для початку кримінального провадження; заведення ОРС; знищення; в) формально визначити право прокурора на будь-якому етапі провадження в ОРС давати вказівки про направлення зібраних матеріалів до відповідного органу для початку досудового розслідування; про заборону направлення зібраних матеріалів відповідному органу досудового розслідування до завершення проведення комплексу ОРЗ.

Операції з викриття одержання неправомірної вигоди службовою особою необхідно детально унормувати у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» та у «Кримінальному процесуальному кодексі України», передбачивши можливість комплексного використання ОРЗ та негласних слідчих (розшукових) дій.

Перспективи подальших наукових розвідок обраного напряму полягають у розв'язанні важливих питань, що не були вирішені у цьому дослідженні. Це, зокрема, питання прокурорського нагляду за початком досудового розслідування одержання неправомірної вигоди службовою

особою у разі проведення оперативними підрозділами операцій з викриття хабарників, коли предмет злочину передається з використання електронних платіжних систем, схем, у яких є низка посередників та (або) про-

водяться фінансово-економічні операції з метою маскування злочинної діяльності; питання розмежування провокації підкупу та проведення спеціального слідчого експерименту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аленін Ю.П. Початок досудового розслідування за КПК України 2012 року / Ю.П. Аленін // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 198–203.
2. Баганець О. Щодо необхідності внесення змін і доповнень в КПК України 2012 року в частині порядку початку досудового розслідування / О. Баганець: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://baganets.com/public>
3. Берназ В. Регламентация початку досудового розслідування, як основа кримінально-процесуального провадження / В. Берназ, Н. Неледва // Вісник прокуратури. – 2013. – № 1 (139). – С. 62–67.
4. Галаган В.І. Особливості початку досудового розслідування при виявленні ознак кримінального правопорушення на території дипломатичних представництв чи консульських установ України / В.І. Галаган, О.М. Калачова // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2013. – № 2 (8): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13hivkuu.pdf>.
5. Вапнярчук В.В. Сутність початку досудового розслідування за новим КПК України / В. В. Вапнярчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2013. – № 26. – С. 177–186.
6. Лук'янчиков Є.Д. Удосконалення початку досудового розслідування в контексті реалізації державної антикорупційної політики // Є.Д. Лук'янчиков // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.) / [ред. Кол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. – С. 272–274.
7. Погорецький М.А. Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання / М.А. Погорецький // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – С. 93–103.
8. Татаров О.Ю. Початок досудового розслідування за кримінальним процесуальним кодексом України: доповідь / О.Ю. Татаров // Новації кримінально-процесуального законодавства», 6 лип. 2012 р., м. Дніпропетровськ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dduvs.in.ua/assets/files/news3/KPK/material.doc>.
9. Удалова Л.Д. Проблемні питання початку досудового розслідування / Удалова Л.Д. // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2016. – № 1 (11). – С. 228–237.
10. Фаринник В.І. Деякі особливості початкового етапу досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України / В.І. Фаринник // Матеріали круглого столу з експертного обговорення нового Кримінального процесуального кодексу України / Нац. шк. суддів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsj.gov.ua/training/judges/kpk2/>
11. Чернявський С.С. Особливості розслідування одержання прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою / С.С. Чернявський // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 1. – С. 223–229.
12. Степанюк Р.Л. Особливості тактики допиту підозрюваного в одержанні або наданні неправомірної вигоди у сфері правоохоронної діяльності / Р.Л. Степанюк, О.В. Приходько // Право і суспільство. – 2015. – № 3(3). – С. 193–197.
13. Столітній А. Формування та розвиток засад кримінального процесу в Україні в умовах електронного кримінального провадження / А. Столітній // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 3. – С. 95–101.

УДК 343.115

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДУ ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES OF JURY TRIAL IN CRIMINAL PROCEEDING

Моргун С.О.,
аспірант

ПВНЗ «Європейський університет»

У статті розглянуто стан нормативно-правового забезпечення діяльності суду присяжних у кримінальному провадженні України. Визначено його недоліки і запропоновано прийняти інструкцію, яка деталізуватиме порядок судового розгляду судом присяжних.

Ключові слова: кримінальне провадження, нормативні акти, суд присяжних, судовий розгляд, інструкція.

В статье рассмотрено состояние нормативно-правового обеспечения деятельности суда присяжных в уголовном производстве Украины. Определены его недостатки и предложено принять инструкцию, которая будет детализировать порядок судебного рассмотрения судом присяжных.

Ключевые слова: уголовное производство, нормативные акты, суд присяжных, судебное разбирательство, инструкция.

In article the condition of standard legal support of activities of jury trial in criminal proceeding of Ukraine is considered. Its shortcomings are determined and it is offered to accept the Instruction which detaliziruvat an order of judicial review by jury trial.

Key words: criminal proceeding, regulations, jury trial, legal proceeding, instruction.

Постановка проблеми. Важливим елементом судової системи багатьох держав є залучення громадян до здійснення правосуддя як через суд присяжних, так і через суд шэфенів. Суд за участю представників народу є не просто кримінальним процесуальним інститутом, а важливим соціальним інститутом, наявність якого свідчить про існуван-

ня в державі демократичної судової влади, яка захищена від корупційних схем. Діяльність присяжних здійснюється відповідно до чинних нормативних актів. Відсутність чіткого та ефективного регламентування приводить до прогалин в практичній діяльності. Саме тому тема, обрана нами, є актуальною та потребує детального вивчення.